

A bírálóbizottság értékelése

A kevésbé fejlett országok számára a globális értékláncokba való integráció a gazdasági modernizáció és felzárkózás alapvető feltétele. Az empirikus tapasztalatok azt igazolják, hogy a hosszabb távú és tartós gazdasági felzárkózás nem képzelhető el az integrálódott vállalatoknak az értékláncon belül a magasabb tudástartalmú és hozzá adott értéket termelő funkciók vagy tevékenységek irányába történő feljebb lépése nélkül.

Az értekezés *multidisziplináris elemzés*, a nemzetközi gazdaságtan (komparatív költségek elmélete), a világ gazdaságtan, a fejlődés-gazdaságtan és a nemzetközi üzleti gazdaságtan összefüggésében számos új megközelítést tartalmaz, és újragondolásra késztet.

A globális értékláncon belüli *feljebb lépés lehetőségeit és alakulását Magyarországon* alapos felmérés (mélyinterjúk, mérlegelemzés, közlemények és statisztikák) alapján mutatja be. Az értekezés, két feldolgozó iparágban, az autó és az elektronikai iparban 12 vállalatot vizsgál.

A globális értéklánc integrációban a hazai vállalatok *a fejlettebb országokhoz képest hátrébb vannak, de jobban állnak, mint a régiónk más országai* (pl. Csehország és Szlovákia). Az integrációhoz és a feljebb lépéshez a feltételek adóttak. A folyamat nagymértékben szakértelmen, kezdeményező és vállalkozó képességeken, valamint a támogató gazdaságpolitikákon múlik.

A multinacionális cégek leányvállalatainak és anyavállalatainak a kompetenciáinak és a hozzáadott érték termelésének együttes vizsgálata a globális értékláncokban. Az értékláncon belüli kiszervezés a tulajdonosi előnyöket meghatározó stratégiai érdekek figyelembe vétele mellett történik, és az anyavállalat a leányvállalatok autonómiáit vagy a profitrealizálást ennek megfelelően koncentrálja. Ennek eredményeként a jelölt kimutatta, hogy annak következtében, hogy az anyavállalatok a korábbinál tudásigényesebb feladatokat adnák át a leányvállalataiknak, az anyavállalatok versenyképessége nem gyengül, mert az anyavállalatok tulajdonosi előnyökkel kapcsolatos még nagyobb hozzáadott érték tartalmú tevékenységekre specializálódnak. Ezzel felhívta a figyelmet arra, hogy a szereplők számára nem zérőösszegű a globális értékláncokban való részvétel, azaz a szereplők mindegyike pozitív hozadékra tesz szert.

A globális értékláncon belüli feljebb lépés elméletének tovább fejlesztése. Ennek során a jelölt tovább fejlesztette az értékláncban való feljebb lépés osztályozási rendszerét, és árnyalta a funkcionális feljebb lépés fogalmát. A funkcionális feljebb lépés (a funkcióhoz tartozó tevékenységek tudásigényességének növekedése) több, mint funkcionális terjeszkedés, Ez megtestesíthet funkcionális mélyülést és hatásköri feljebb lépést (pl. kompetencia központ kialakítása) is, ami a leányvállalatok immateriális tőkeállományát gyarapítja. A globális értékláncon belüli feljebb lépés ugyanis feltételezi az immateriális beruházások, a kutatás-fejlesztés és a vállalatstruktúrák tőke növelését.

A globális értékláncokban az egyes szereplők szakosodására vonatkozó eredmények tovább fejlesztése. A jelölt szerint ez a szakosodás nem a nemzetközileg elterjedt ún. mosolygörbe-elmélet lineáris mintázatának felel meg, hanem mozaikszerű. Ez azt jelenti, hogy az egyes szereplők az egyes funkciókból csak meghatározott részfeladatokat végeznek, amelyek az értéklánc több szakaszában is jelen vannak.

Az értékláncban történő feljebb lépés és a leányvállalatok jövedelmezőségének, valamint a felzárkózás közötti kapcsolatok kritikai elemzése. A szakirodalom szerint a feljebb lépés egyre magasabb hozzáadott értékű tevékenységeket jelent, aminek elvileg meg kell jelennie a leányvállalati jövedelmezőségben. A jelölt kimutatta, hogy a feljebb lépés nem érinti a leányvállalatok jövedelmezőségét és autonómiáját, hanem a helyi hozzáadott érték volumenre gyakorol pozitív hatást.

Az értekezés a globális értékláncokon belüli feljebb lépés érdekében *gazdaságpolitika ártértékelésének követelményét* fogalmazza meg, s ennek érdekében javaslatokat tesz. A kérdés stratégiai jelentősége ezek részletesebb kimunkálását igényelte volna, az ezzel kapcsolatos nemzetközi tapasztalatok alaposabb feldolgozása mellett.